

Nr 103.

Av herr **Hagman**, om *höjning av understöden åt genom tobaksmonopolets införande nödlidande personer.*

Genom införandet av monopol å tillverkningen av tobaksvaror i landet under år 1915, blev denna produktion föremål för en stark koncentration, som bland annat medförde, att en stor del av den personal, som tidigare hade sin utkomst inom denna industri, icke längre kunde erhålla någon sysselsättning. Verkan i sådan riktning var förutsedd, varför särskilda ersättningsbestämmelser jämväl på sin tid av riksdagen beslutades. Dessa tillerkände dem, som icke längre kunde erhålla sin utkomst inom tobakshandlingen, ett efter vissa grunder uträknat kapitalbelopp, som i regel utgick som en engångsersättning.

För arbetarna inom tobaksindustrien uppgingo dessa engångsersättningsbelopp endast i mycket få fall till 6—8,000 kronor och detta endast för männen. I regel torde de ha utgjort omkring 3- å 4,000 kronor för män och mellan 1- och 2,000 kronor för kvinnor, och detta även efter ett helt livs anställning inom industrien, beroende på de grunder, varefter ersättningarna uträknades. Kristidens starka försämring av penningvärdet medförde därjämte rätt snart, att dessa belopp blevo alldeles otillräckliga för sitt avsedda ändamål, för de yngre att underlätta en övergång till nya arbetsområden, och för de äldre att medföra en avkastning, som i förening med andra tillfälliga arbetsinkomster, möjliggjorde en fortsatt utkomst.

I den mån de erhållna engångsbeloppen förbrukats har det blivit nödvändigt att från statsmakternas sida vidtaga ytterligare åtgärder för bispjringande av denna personal, vars möjlighet att med egna krafter draga sig fram i hög grad försvårades genom den vid olika tidpunkter rådande arbetslösheten. Sålunda ställde Aktiebolaget Svenska Tobaksmonopolet 1919 efter framställning från dåvarande finansministern ett belopp av 125,000 kronor till Kungl. Maj:ts disposition, att användas som understöd i vissa fall åt genom tobaksmonopolets införande nödlidande personer (icke arbetsföra) (Svensk författningssamling 535, 1919). Vidare stadgades genom Kungl. Maj:ts kungörelse den 2 augusti 1919 (Svensk författningssamling 536, 1919)

Bihang till rksdagens protokoll 1922. 4 saml. 28 häft. (Nr 103).

att de lokala arbetslöshets- och hjälpkommittéer, som utbetalade arbetslöshetsunderstöd till arbetslösa tobaksarbetare (arbetsföra), skulle erhålla hela det sålunda förskotterade understödet ersatt med statsmedel.

Sedermera har riksdagen, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 66 till 1920 års riksdag beviljat ett förslagsanslag av 140,000 kronor för såväl 1920 som 1921, samt 1921 års riksdag för 1922 ett liknande belopp till fortsatt understöd i vissa fall åt genom tobaksmonopolets införande nödlidande personer. (Kungl. Maj:ts kungörelse den 9 april 1920 och 7 juli 1921, Svensk författningssamling 157, 1920 och 409, 1921).

De understödsbelopp, som utgå enligt ovan angivna kungörelser, kunna tillerkännas inom landet bosatt arbetslös person, som vid tiden för monolets införande var inom tobakshanteringen stadigvarande sysselsatt och genom införandet av tobaksmonopolet förlorat sin anställning inom nämnda hantering, under förutsättning att han

1) utan eget förvållande råkat i trängande behov av understöd,
 2) vid tiden för förlusten av anställning inom tobakshanteringen uppnått en ålder av 55 år eller ock till följd av sjukdom eller lyte eller dylikt icke är arbetsför,

3) för ett ordentligt och nyktert levnadssätt samt

4) icke för egen del åtnjuter full försörjning av fattigvården.

Understödsbeloppen utgå med följande belopp per år:

400 kronor för ensamstående kvinna,

500 " " " man, samt för ensamstående kvinna,
 som försörjer barn under 16 år,

600 kronor för man, som försörjer hustru eller barn under 16 år,
 samt för hustru som försörjer arbetsförmögen man,

700 kronor för man och hustru, vilka båda äro understödsberättigade.

Beloppen fastställas av statens arbetslöshetskommission och utbetalas per kvartal i efterskott.

De f. d. tobaksarbetare, som numera erhålla understöd efter ovan angivna bestämmelser, utgöra resterna av den tobaksarbetarkår, som dömdes till sysslolöshet inom eget yrke genom monolets införande. Antalet understödda, dess fördelning på de olika understödsbeloppen samt bostadsorter, framgå av närsluten bilaga. Sedan Aktiebolaget Svenska Tobaksmonopolet numera genomfört särskilda pensionsbestämmelser för all den personal, som vid viss tidpunkt hade anställning hos monolet, kan den grupp av understödstagare, som erhåller understöd av statsmedel, icke heller komma att ökas.

De understödsbelopp, som utgå av statsmedel, äro emellertid alldeles för lågt tilltagna för att ens möjliggöra den torftigaste existens. I alldeles

särskild grad är detta fallet för dem som äro bosatta i de trenne största städerna Stockholm, Göteborg och Malmö, alltså för flertalet. Även om man medräknar den faktiska förbättring som ägt rum genom penningevärdets stegring, så räcka understödsbeloppen för närvarande för det stora flertalet endast till utgiften för bostad. Härtill kommer att nästan alla understödstagarne överskridit 60 års ålder, en del 70, några 80, och endast några tiotal äro under 50 år. Detta medför att särskilt under nu rådande förhållanden på arbetsmarknaden oändligt små möjligheter förefinnas för dessa grupper att erhålla någon biförtjänst genom arbete.

Enda möjligheten för en förbättring av dessa understödstagares ställning ligger i en förhöjning av hittills utgående understödsbelopp. Ehuru medgivnas måste, att staten icke har några juridiska förpliktelser mot resterna av tobaksarbetarekåren, synas dock de moraliska, som redan äro erkända i och med de tidigare vidtagna åtgärderna, vara tillräckliga för att motivera en förbättring av nu utgående understödsbelopp. Statsverket erhåller därjämte så pass stora inkomster genom tobaksskatten, för första halvåret 1923 beräknade till 22 miljoner kronor, att det måste betraktas som fullkomligt rimligt att en liten del härav kommer dem till del som tidigare haft sin utkomst inom denna industri.

En höjning av de nu gällande understödssatserna med 50 proc. skulle för dem, som äro hänvisade att draga sig fram på dessa understöd, medföra en avsevärd förbättring. Då totalsumman av dessa understöd under 1921 uppgått till omkring 200,000 kronor, skulle hela kostnaden komma att uppgå till 300,000 kronor under de första åren. På grund av understödstagarnes höga ålder torde emellertid av naturliga skäl inom de närmaste åren en mycket stark minskning i kostnaderna komma att inträda.

Med stöd av vad jag här ovan anfört får jag därför hemställa,

- 1) att riksdagen måtte medgiva en höjning av nu utgående understöd med 50 proc. från och med 1922.
- 2) att riksdagen måtte till understöd i vissa fall åt genom tobaksmonopolets införande nödlidande personer å tilläggsstat för år 1922 bevilja ett förslagsanslag — som tillägg till i riksstaten upptaget belopp av 140,000 kronor — av 70,000 kronor.
- 3) att riksdagen måtte för samma ändamål å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag av 105,000 kronor.

Stockholm den 16 januari 1922.

Oskar Hagman.

Förteckning

över antalet understödda f. d. tobaksarbetare enligt Kungl. Maj:ts kungörelse den 7 juli 1921 (Svensk författningssamling 409, 1921), bostadsorter, fördelning på olika understödsbelopp per 1 januari 1921, nytillkomna och avgångna under 1921 samt kvarstående per 31 december 1921.

Ort	Understöd				Nyttillkomna 1921				Understödet har indragits på grund av		Kvarstående ^{81/12} 21.
	kr. 400	kr. 500	kr. 600	kr. 700	kr. 400	kr. 500	kr. 600	kr. 700	Dödsfall	Andra orsaker	
Stockholm	136	35	15	2	2	1	1	—	6	8	178
Göteborg	55	13	18	2	—	1	1	—	4	2	84
Malmö	30	5	9	1	—	—	—	—	4	—	41
Arvika	2	1	—	—	—	—	—	—	1	—	2
Augerum	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2
Eda	3	3	4	—	—	—	—	—	1	—	9
Eslöv	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—
Fjelkinge	1	1	1	—	—	—	—	—	1	—	2
Fosie	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Frustuna	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Gammalstorp	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Gråmanstorp	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Gualöv	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	3
Gävle	7	—	1	—	—	—	—	—	—	—	8
Hudiksvall	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	2
Huskvarna	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Hälsingborg	1	—	3	—	—	—	—	—	—	—	4
Hälsingtuna	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Höganäs	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	2
Ivetofta	19	5	5	—	—	—	—	—	1	1	27
Ivö	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Karlskrona	8	4	1	—	—	—	—	—	—	—	13
Kristianstad	3	1	—	—	—	—	—	—	1	—	3
Linköping	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Lund	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	3
Norrköping	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2
Nymö	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	6
Nås	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Oskarshamn	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	3
Sundsvall	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2
Södra Sandby	—	1	1	—	—	—	—	—	1	—	1
Traheryd	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Trolle-Ljungby	2	2	2	1	—	—	—	—	—	—	7
Trälleborg	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Vansö	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Västerås	1	1	3	—	—	—	—	—	1	—	4
Ystad	4	2	8	—	—	—	—	—	—	—	14
Åhus köping	2	1	—	—	—	—	—	—	1	—	2
„ socken	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Örgryte	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	4
Tillsammans	283	91	85	7	2	2	5	—	23	11	441